

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ____ ” листопада 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: **ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ**
(НА ПРИКЛАДІ РИНКУ КАВИ УКРАЇНИ)

Виконавець:
студентка ЦЗФН
Сивак Юлія Володимирівна _____

Науковий керівник:
д.е.н., професор
Сментина Наталія Валентинівна _____

Одеса 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ КОН'ЮКТУРИ ТОВАРНОГО РИНКУ	
1.1. Поняття та особливості ринкової кон'юнктури.....	6
1.2. Алгоритм застосування методичних підходів до дослідження кон'юнктури ринку	12
1.3. Методологія прогнозування кон'юнктури товарного ринку.....	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ КАВИ В УКРАЇНІ.....	
2.1. Ринок кави України: загальний стан розвитку, огляд попиту та пропозиції.....	29
2.2. Основні показники та чинники ринку кави України.....	33
2.3. Оцінка конкурентного середовища на ринку кави.....	39
РОЗДІЛ 3. ПРОГНОЗНІ ТЕНДЕНЦІЇ НА РИНКУ КАВИ УКРАЇНИ....	
3.1. Ключові проблеми українського ринку кави.....	55
3.2. Перспективи розвитку ринку кави України.....	58
3.3. Кореляційно-регресивна модель розвитку ринку кави.....	63
ВИСНОВКИ	74
Список використаних джерел	77

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Конкретна економічна ситуація, що складається на ринку, визначається його кон'юктурою. Інформація про стан національної економіки і тенденції економічного розвитку забезпечує порядок функціонування господарських систем та успішну підприємницьку діяльність. На основі такої інформації прогнозують динаміку попиту і пропозиції, встановлюють зв'язок між потребами й споживчими властивостями товарів, що підвищує якість й ефективність управлінських дій на всіх рівнях.

Статистичне дослідження дає інформацію для оцінювання ситуації на ринку, при цьому економічна загальногосподарська кон'юнктура характеризує стан усього ринкового процесу народного господарства на момент часу, а економічна кон'юнктура окремих ринків вивчає зміни й коливання у сфері виробництва й реалізації окремих видів товару. Стан кон'юнктури ринку характеризує виробництво й реалізацію товарів за певний період часу або становище на ринку в цей момент.

Для виявлення і моделювання тенденцій та закономірностей розвитку ринку необхідне послідовне вирішення таких завдань: визначення об'єкта й предмета дослідження економічної кон'юнктури; збір кон'юнктурної інформації про об'єкт дослідження і пов'язані з ним економічні процеси; оцінка сформованої ситуації на ринку, виявлення закономірностей поведінки суб'єктів ринку; виявлення та аналіз основних тенденцій розвитку ринку, його коливання, циклічності й сезонності;

Отже, головне завдання вивчення економічної кон'юнктури зводиться до постановки й вирішення проблеми прогнозування її зміни.

Питанням дослідження особливостей функціонування ринку кави в Україні займалися такі вчені як: Зибарева О. В., Крахмальова Н. А., Кривокульський О. Б., Огерчук Ю. В., Площик М.В., Чан Т. С., Щербак В.В., Радіщук Т.П. та ін.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою дослідження є теоретико-методологічні аспекти аналізу та прогнозування кон'юнктури товарного ринку.

Згідно поставленої мети у роботі сформовано такі завдання дослідження:

- визначити сутність та особливості ринкової кон'юнктури;
- розглянути методичні підходи до дослідження кон'юнктури ринку;
- дослідити методологічні аспекти прогнозування кон'юнктури товарного ринку;
- розглянути особливості сучасного стану розвитку ринку кави України;
- дослідити основні показники функціонування ринку кави України;
- оцінити конкурентне середовище на ринку кави України;
- виявити головні проблеми функціонування ринку кави України;
- визначити перспективи розвитку ринку кави України;
- провести кореляційно-регресивний аналіз розвитку ринку кави України.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес аналізу та прогнозування кон'юнктури ринку кави України.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та прикладних аспектів аналізу та прогнозування товарного ринку.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у роботі використано проблемно-цільовий підхід – для виявлення проблем функціонування ринку кави, системний аналіз – для виявлення закономірностей функціонування ринку кави, метод класифікації – для визначення різновидів кон'юнктури ринку, порівняння – для дослідження конкурентних переваг підприємств, оцінки – для виявлення тенденцій зміни виробництва кави, табличний (графічний) – для наочного відображення результатів дослідження.

Інформаційна база дослідження. Теоретичну основу дослідження складають наукові публікації та монографічні видання вітчизняних і закордонних учених з проблематики аналізу та прогнозування кон'юнктури ринку, нормативно-законодавчі акти України, матеріали наукових конференцій і досліджень, звіти та аналітичні матеріали відповідних державних органів.

За результатами дослідження підготовлена стаття на тему «Кон'юнктура ринку кави України: реалії сьогодення та перспективи», що опублікована у виданні

«Науковий студентський вісник» факультету економіки та управління підприємництвом.

ВИСНОВКИ

1. В ході написання роботи було визначено, що економічна кон'юнктура - це форма прояву на ринку системи факторів і умов відтворення їх у постійному розвитку і взаємодії в конкретно-історичному періоді, що виражається у певному співвідношенні пропозиції попиту і динаміки цін.

2. Розглянувши практику застосування кон'юктурних досліджень, з'ясовано, що кон'юктурні дослідження - це цілеспрямований безперервний збір, аналіз та оброблення інформації про стан економіки, товарного ринку, аналіз і виявлення особливостей та тенденцій їх розвитку, прогнозування основних параметрів і розроблення можливих альтернатив для прийняття рішень

3. З'ясовано, що методика вивчення кон'юнктури передбачає такі види робіт: визначення об'єкта дослідження (загальногосподарська кон'юнктура, кон'юнктура конкретного товарного ринку); дослідження основних рис і особливостей ринку; – визначення переліку показників кон'юнктури; формування інформаційної бази; – визначення методів дослідження; аналіз результатів дослідження; – визначення методів прогнозування кон'юнктури; упорядкування кон'юктурних прогнозів; підготовка кон'юктурного огляду або кон'юктурної довідки.

4. Визначено, що до основних критеріїв обсягу і характеру інформації для здійснення дослідження кон'юнктури можна віднести: схеми поточного спостереження; частоту аналізу та прогнозу кон'юнктури; ступінь деталізації передбачуваних аналізу та прогнозу кон'юнктури.

5. Проведений аналіз свідчить про те, що ринок кави в Україні є одним із найбільш активно зростаючих серед ринків харчової сфери. Порівняно з чаєм, кава є більш елітним напоєм, тому в умовах зниження реальних доходів населення на неї значно більше впливає криза. Крім того, вона є більш еластичною до цінових змін. У процесі дослідження встановлено, що ринок чаю в Україні вже знаходиться на стадії насичення, в той час як ринок кави ще не досяг її та перебуває на стадії зростання. Встановлено, що витрати на каву, незважаючи на кризові явища в економіці та

складні часи для домогосподарств України, займають провідне місце серед найбільш важливих для споживачів продуктів і демонструють стабільність. Незважаючи на те, що для українців чай є більш звичним напоєм, його значущість у споживчих грошових витратах домогосподарств (0,984%) поступається значущості кави.

6. Криза, що почалася в 2014 році, не сильно загальмувала зростання споживання кави, вона більше сприяла зміщенню переваг покупців в сторону більш дешевих торгових марок. З початком деякого відновлення купівельної спроможності населення підвищився і попит на даний напій в середній і високій цінових категоріях. Позитивно позначилися на розвитку ринку кави в Україні укладання договорів про вільні поставки з провідними країнами-виробниками - В'єтнамом і Бразилією, а також вступ в дію угоди про асоціацію з ЄС. Найбільшими експортерами кави в нашій країні в минулому році були В'єтнам, Польща, Індія та Італія. Разом ці країни поставили 57,3% імпортової кави. Причому серед поточних постачальників успішно розчинилася частка Росії, яка в 2013 році була найбільшою - 18,4% від усього обсягу імпорту.

7. В контексті глобального ринку кави український кавовий ринок має стійку тенденцію до зростання. Сьогодні за обсягами споживання кави він значно уступає провідним світовим ринкам, проте характеризується швидкими темпами розвитку, що говорить про доречність організації кавового бізнесу в Україні з урахуванням особливостей його функціонування на території нашої країни та з використанням досвіду і тенденцій провідних країн.

8. З'ясовано, що вітчизняний ринок кави в контексті споживчого попиту - перспективний і привабливий. В цілому спостерігається позитивна динаміка його росту. Відмічається підвищення рівня культури споживання кави. Нині споживач став вибагливишим та обізнанішим у смакових якостях кави. І, як наслідок, відбувається активне зростання сегменту натуральної кави. Ринок розчинної кави близький до насичення та демонструє незначну динаміку зростання споживання. Сегмент кавових міксів, також стрімко зростає, проте має різну та нестабільну динаміку через свою надзвичайну чутливість до появи нових продуктів. Поява

новинки спричиняє сплеск споживання в цьому сегменті. При цьому основу сегмента, яка забезпечує ріст, є суміші типу «3 в 1».

9. Визначено, що для ринку кави України характерні сезонні коливання попиту, щорічно в кінці літа продажу натуральної кави збільшуються на 15-20%, взимку - на 30-40%. За досліджуваний період ринок кави в Україні показував стабільне зростання на рівні 10-15% щорічно. Виявлено, щодо 2025 року прогнозується зростання обсягів споживання кави на одну людину до рівня 37,6 грн, що на 43,5% більше, ніж у 2022 році.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посібник [для самост. вивч. дисципліни]. / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. - 3-тє вид., виправл. і доп. - К. : Знання-Прес, 2013. - 299 с.
2. Андрейченко А.В. Аналіз ринкової кон'юнктури: навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, 2014. 345 с.
3. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і допов. К.: 2012. 464 с.
4. Болтянська Л.О., Андреева О.І., Лисак, Л.О. Економіка підприємства: навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 668 с.
5. Буряк П. Ю., Смолінська С. Д., Татарин Н. Б. Фінанси: підручник. К. : Хай-Тек Прес, 2014. 392 с.
6. Гетьман О. О. Економіка підприємства: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2014. 488 с.
7. Гой І. В. Підприємництво : навч. посіб.. К. : ЦУЛ, 2013. 368 с.
8. Дорошенко Г.О. Економіка підприємства: теорія і практикум : навч. посіб. / [Дорошенко Г. О., Семенець А. О., Пасенко Н. С. та ін.]. – К. : Ліра-К, 2013. 328 с.
9. Зибарева О. В. Воронюк Т. А. Ринок кави в Україні: поточний стан та перспективи розвитку. *Економічний форум*. 2018. № 1. С. 25-30. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
10. Іванова Л. О. Кон'юнктура ринків : навч. посібник / автори Іванова Л. О., Музика О. М. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. – 447 с.
11. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : підручник. Суми : Університетська книга, 2015. 334 с.
12. Касьяненко Л. М. Економічна теорія : навч. посіб. К. : Цул, 2015. 224 с.

13. Кремень О.І.,Кремень В.М. Фінанси: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2012. 416 с.
14. Крахмальова Н. А. Хаян І. Формування та функціонування ринку кави в Україні. *Освітньо-інноваційна інтерактивна платформа «Підприємницькі ініціативи»*: матеріали II Всеукр. наук. інтернет-конф.: 7 грудня 2017 р., Київ. Київ : КНУТД, 2017. С. 85-89.
15. Кривокульський О. Б.,Кондрась Н.М.Основні тенденції споживання кави в світі та Україні: суспільно-географічний аспект. *Економічна та соціальна географія*. 2014. Вип. 1. С. 299-307. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esg_2014_1_40
16. Липчук В.В. Маркетинг: унавчальний посібник. Львів: "Магнолія 2006", 2012. 456 с.
17. Мальська М.П. Корпоративне управління: теорія та практика: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 360 с.
18. Мельник А.Г. Економіка підприємства. Суми: ВТД «Університетська книга», 2014. 154 с.
19. Мошек Г.Є. Менеджмент : навч. посіб. / [Г. Є. Мошек, М. М. Ковальчук, Ю. В. Поканевич, та ін.]; за заг. редакція Г. Є. Мошека. К. : Ліра-К, 2015. 550 с.
20. Непочатенко О. О.,Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств: підручник. К. : "Центр учбової літератури", 2013. 504 с.
21. Огерчук Ю. В. Аналіз організування збутової діяльності вітчизняних виробників кави. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2013. № 484. С. 335–341.
22. Опря А. Т. Статистика (модульний варіант з програмованою формою контролю знань): навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 448 с.
23. Оснач О. Ф. Промисловий маркетинг: навч. посіб. 2-ге вид. К.: Центр учбової літератури, 2011. 364 с.
24. Петрович Й. М. Економіка і фінанси підприємства : навч. посіб. / Й. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич. Львів : Магнолія, 2014. 408 с.
25. Площик М.В. Прогнозування обсягів споживання кавових продуктів в Україні та моделювання загального економічного ефекту для добробуту суспільства

від зміни кон'юнктури вітчизняного ринку кави. *Ефективна економіка*. №12, 2013. С. 105-107..

26. Радіщук Т.П. Особливості прогнозування кон'юнктури товарного ринку. *Вісник Національного університету «Львів. Політехніка»*. 2010. №684. С. 39-414.

27. Рогач С.М. Економіка і підприємництво, менеджмент / [С.М. Рогач, ТА. Гуцул, В.А. Ткачук та ін.]. К.: ЦП «Компринт», 2015. 714 с.

28. Самотоєнкова О. В. Статистичний моніторинг кон'юнктури товарного ринку. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2008. Вип. 31. С. 324-330.

29. Сороківська М. В., Андрейків Т. Я. Фінанси підприємств : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. 288 с.

30. Старостенко Г.Г. Політична економія: навч. пос. К.: Кондор-Видавництво, 2013. 464 с.

31. Стойко О.Я., Дема Д.І. Фінанси: навч. посіб. К.: Алерта. 2014. 432 с.

32. Суліма Н.М. Економіка і фінанси підприємства: підручник / Н.М. Суліма, Л.М. Степасюк, О.В. Величко. К.: «ЦП «КОМПРИНТ»», 2015. 466 с.

33. Чан Т. С. Стан розвитку ринку кав'ярень в Україні : дис. канд. / Чан Т. С. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». 2018. 7 с.

34. Федосов В.М. Фіскальна політика: практикум: навч.-метод. посіб. / [В. М. Федосов та ін.] ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ: КНЕУ, 2016. 307 с.

35. Щербак В.В. Методологія дослідження кон'юнктури товарного ринку. *Економіка та управління національним господарством*. №2 (02), 2017. С. 30-35.

36. Щетинін А. І. Політична економія: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2015. 480 с.

37. Інформація про обсяги виробництва продукції, індекси промислової продукції. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

38. Інформація про фінансову діяльність ПрАТ «ЯкобзДауЕгбертс Україна». URL: <https://smida.gov.ua/db/participant/39709794>.

39. Інформація про підприємство ПрАТ «ЯкобсДауЕгбертс Україна». URL:<https://www.jacobs.ua>.
40. Інформація про фінансову діяльність ТОВ СП «Галка ЛТД». URL:<https://smida.gov.ua/db/participant/22331884>.
41. Інформація про підприємство ТОВ СП «Галка ЛТД». URL:<https://www.galca.ua>.
42. Інформація про фінансову діяльність ТОВ «Штраус Україна». URL:https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/31513464.
43. Інформація про підприємство ТОВ «Штраус Україна». URL:<http://www.strauss-group.com.ua/pro-kompaniyu>.
44. Інформація про фінансову діяльність FoodEmpireHoldings. URL:<https://pavtrade.com/companies/2881>.
45. Інформація про підприємство FoodEmpireHoldings. URL:<https://pavtrade.com/companies/2881>.
46. Інформація про фінансову діяльність ТОВ «Нестле Україна». URL:https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/32531437.
47. Інформація про підприємство ТОВ «Нестле Україна». URL:<https://www.nestle.ua>.
48. Інформація про світове виробництво кави. URL:<https://marketpublishers.ru/lists/11494/news.html>
49. Прогноз виробництва кави. URL: <https://exp.idk.ru/news/world/prognoz-proizvodstva-kofe-sezon-2019-20/487608/>
50. Аналіз ринка кави. URL: <file:///C:/Users/Sergey/Downloads/coffee.pdf>